

**concert
info
red sofa**

de Doelen

Gezien Hercules Segers
DoelenEnsemble

donderdag 12 maart
20.15 uur | Jurriaanse Zaal

Gezien Hercules Segers

De wereld van oude muziek en beeldende kunst verenigen zich vanavond. De zeventiende-eeuwse fantasielandschappen van kunstenaar Hercules Segers vormen, samen met de muziek van Segers' tijdgenoten, de inspiratie voor het nieuwe werk van Elmer Schönberger *Gezien Hercules Segers*. Voorafgaand aan deze wereldpremière staan composities van Stravinsky, Feldman, Knussen en Ketting op het programma, die zich tevens bewegen tussen beeldende kunst en oude muziek.

Gezien Hercules Segers is na *Gezien Giacometti* (2015) de tweede compositie van Elmer Schönberger expliciet geïnspireerd op beeldende kunst. Schönberger omschrijft de kunst van Hercules Segers als 'kunst om in te verdwijnen', kunst waar hij zich ten diepste mee verbonden voelt. Hij hoopt dat 'van dat verdwijnen, iets voelbaar wordt in mijn muziek.' De uitvoering van *Gezien Hercules Segers* gaat – met dank aan Marijke van Warmerdam en Menno Otten – vergezeld van beelden van het werk van Segers.

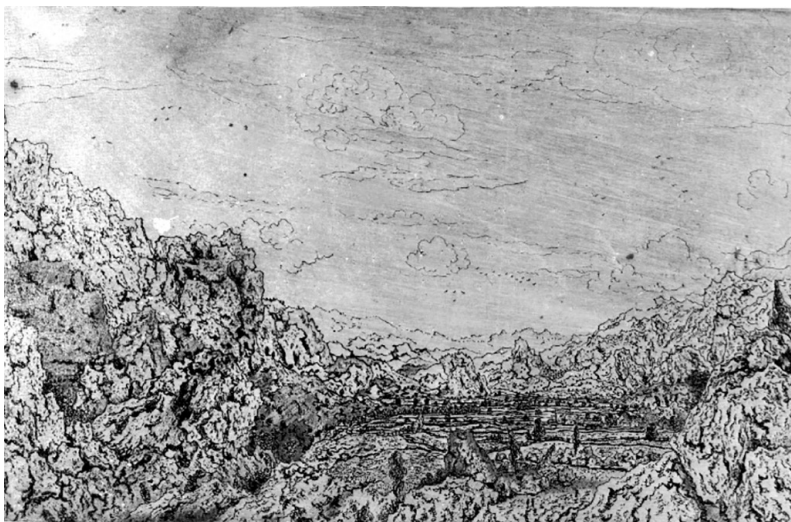
Bron van inspiratie

Hercules Segers, een oudere tijd- en stadgenoot van onder andere Rembrandt van Rijn en Jan Pieterszoon Sweelinck, staat te boek als de meest oorspronkelijke en innovatieve landschapskunstenaar van zijn tijd. Als etser is hij de schepper van een geheimzinnig oeuvre. Zijn abstracte werk oogt realistisch, maar bestaat vooral uit bergachtige fantasie-landschappen. Segers was een bron van inspiratie voor 20ste-eeuwse beeldende kunstenaars en schrijvers, onder wie de Russisch-Franse schilder Nicolas de Staël en de Nederlandse dichter Hans Faverey. In *Gezien Hercules Segers* legt

Schönberger sopraan Charlotte Riedijk teksten over Segers van zowel De Staël als Faverey in de mond en laat de musici van het DoelenEnsemble reflecteren op de wereld van de etser.

Acht delen

De compositie bestaat uit acht delen, die de titel dragen van evenzoveel etsen. De delen 1, 3 en 6 zijn instrumentaal. Schönberger heeft de proporties van deze delen tot op het niveau van maten en tellen bepaald door de afmetingen van de in de titels genoemde etsen, resp. 7:10, 7:9 en 5:9. In het zesde deel wisselen bijvoorbeeld passages uit *Fantasie 6* van Sweelinck en vrije passages elkaar af, steeds in een tijdsduur-verhouding van 5:9. Schönberger zegt dat hij zich ervan bewust is 'dat tijd en ruimte fundamenteel anders worden waargenomen, en dat ruimtelijke verhoudingen (die zich in één blik kunnen openbaren) en tijdsverhoudingen (die met terugwerkende kracht gestalte krijgen) ongelijksoortig zijn.' Toch heeft hij zich door de afmetingen van de etsen laten leiden, omdat 'weinig de inventie zo op de proef stelt als restrictie'.

Ets, Hercules Segers

Tussen muziek en kunst

Gezien *Hercules Segers* wordt hier uitgevoerd samen met andere werken die zich bewegen tussen oude muziek en beeldende kunst. Stravinsky voegde in een onvoltooide bewerking van Bachs driestemmige *Prelude in b klein* uit deel 1 van *Das Wohltemperierte Klavier* een vierde stem toe en Louis Andriesse voltooide deze; Otto Ketting wierp in *Quodlibet* een schaduw over de middeleeuwen; Oliver Knussen ontleende in *Upon one note* meer dan alleen de titel aan Purcell en liet zich in *Reflection* inspireren door Gauguin; Willem de Kooning gaf zijn achternaam aan *De Kooning* van Morton Feldman; en Stravinsky's *Double canon* is een in memoriam voor Raoul Dufy.

Liedteksten

deel 2

Le silence en gravure, voilà un poème.

Non, rien n'est calculé, c'est dans le souffle.

Grafische stilte, dat is een gedicht.
Nee, niets is berekend, het zit in de adem.

deel 4

Son outil est un outil que chaque graveur peut confondre avec une brindille de paille, une herbe tendre qui jamais ne perd la rosée du lever du jour ou de la nuit qui perle sur l'acier de sa fibre.

Zijn instrument is een instrument dat iedere graficus kan houden voor een stootje, een teer grasje, dat nooit de dauw verliest van de dageraad of van de nacht die parelt op het staal van zijn vezel.

deel 5

Rotslandschap met scheepstakelage

Wat moet de plaatsing hier van een windmolen. Scheepstakelage zonder schip. Speerdrager met speer.

Twee regels verwijderen:

verwijderd. Ik kan de scheepswrakken ruiken.
Vijf woorden schrappen:

geschrapt. Ooit

zo geschonden?
Ja, antwoordde ik.
Ooit zo geschonden.

Elmer Schönberger

Elmer Schönberger

‘Schrijver, componist, musicoloog’ is de kortste samenvatting die Elmer Schönberger (Utrecht *1950) van zichzelf pleegt te geven, maar de volgorde wisselt nogal eens. De musicologiestudent die zijn eerste recensies in het Utrechts Nieuwsblad publiceerde en op aanbeveling van zijn theoriëdocent Herman Strategier voor het Internationaal Koorfestival 1971 zijn eerste ‘officiële’ compositie schreef, zou zich in de loop der jaren ontpoppen als een man van *divided loyalties*: criticus onder musicologen, musicoloog onder componisten, componist onder schrijvers. Zijn hart lag en ligt bij de muziek van zijn eigen tijd, door hemzelf gedefinieerd als de tijd die begint ‘op het vroegst herinnerbare moment van de oudsten onder hen die mij heugen’, in zijn geval kort na 1875, het jaar waarin én zijn grootvader én Ravel werd geboren. Al vanaf jonge leeftijd heeft hij een bijzondere band met het werk van Stravinsky, wat onder andere resulteerde in het door Schönberger en Louis Andriessen geschreven *Het apollinisch uurwerk* (1983), een standaardwerk over Stravinsky dat in Engelse, Russische en Italiaanse vertalingen internationaal zijn weg vond.

www.elmerschonberger.com

Arie van Beek

DoelenEnsemble

Het DoelenEnsemble is hét Ensemble van Zuid-Nederland voor hedendaagse muziek. De afgelopen acht jaar is het uitgegroeid door het produceren van nieuwe vormen van concerten en events. Door muziek te verbinden met andere media, dans, licht, film, een plaats of een acteur, en ook alle combinaties daarvan, ontstaat er een nieuw genre voor het publiek, een nieuw segment in het concertaanbod. Door vanuit de inhoud van de muziek en andere media de synergie te gebruiken versterkt de beleving ervan en raak je een veel diverser inclusief publiek aan. Avontuurlijke aanstekelijke programma's worden gepresenteerd op een toegankelijke manier. Artistiek leider Maarten van Veen heeft het gezicht van het DoelenEnsemble een nieuwe richting gegeven: ‘We ontdekten dat ons publiek graag uit de comfortzone weg blijft, het wil worden uitgedaagd!’

www.doelenensemble.nl

Arie van Beek

Arie van Beek studeerde slagwerk en werkte als slagwerker bij de radio-orkesten van de NOS. Hij studeerde orkestdirectie bij Edo de Waart en David Procelijn. Van 1994 tot 2010 was hij chef-dirigent van het Franse Orchestre d'Auvergne. Vanaf 2010 is hij chef-dirigent en artistiek leider van het Orchestre de Picardie, eveneens in Frankrijk. Daarnaast heeft hij sinds september 2013 dezelfde functie bij het Orchestre de Chambre de Genève. Hij is de vaste dirigent van het DoelenEnsemble. Arie van Beek is internationaal gastdirigent. Zijn repertoire is zeer uitgebreid : van barokmuziek tot muziek van de éénnentwintigste eeuw. In de loop van de jaren heeft hij veel wereldpremières gedirigeerd.

www.arievanbeek.nl

Elmer Schönberger

Charlotte Riedijk

Charlotte Riedijk, een van de meest veelzijdige zangeressen van haar generatie, heeft gewerkt met vele internationale orkesten en ensembles onder leiding van bekende dirigenten. Riedijk heeft een voorliefde voor hedendaags repertoire en werkt dan ook graag samen met componisten; speciaal voor haar geschreven werken voerde ze uit tijdens verschillende festivals in binnen- en buitenland. Daarnaast verbreedt ze haar horizon door te zingen in muziektheater producties en bijvoorbeeld samen te werken met choreografen.

www.charlotteriedijk.com

programma

do 12 mrt | 20.15 | Jurriaanse Zaal

Gezien Hercules Segers

Concert met pauze, einde circa **22.00 uur**

Om 19.15 gesprek met Elmer Schönberger op de Red Sofa

Otto Ketting 1935 - 2012

Quodlibet (1979)

Johann Sebastian Bach 1685 - 1750 (bew. Igor Stravinsky/Louis Andriessen)

Prelude in b, uit: Das Wohltemperierte Klavier dl. 1

Igor Stravinsky 1882 - 1971

Double canon (1959)

Oliver Knussen 1952 - 2018

...upon one note - Fantasia after Purcell (1995)

Oliver Knussen

Reflection (2016)

Morton Feldman 1926 - 1987

De Kooning (1963)

pauze

Elmer Schönberger *1950

Gezien Hercules Segers (première)

1. Landschap met een steile rots, grote versie

2. Dal omringd door bergen, eerste staat

3. Rotsachtig landschap met een wandelaar, eerste versie

4. Landschap met een steile rots, kleine versie

5. Rotsachtig landschap met een kloof

6. Dal omringd door bergen, tweede staat

7. Rotsachtig landschap met een man die een stok over zijn schouder draagt

8. Lariks

Arie van Beek **dirigent**

Charlotte Riedijk **sopraan**

DoelenEnsemble

Annelieke Marselje **solo viool**

Casper Donker **viool**

Marijke Schaap **altviool**

Marielle Rijkaart **cello**

Cody Takacs **contrabas**

Georgi Tsenov **percussie**

Lars Wouters **klarinet**

Bram Bosschen Hospers **klarinet,**

basklarinet

Henk Veldt **hoorn**

Floris Onstwedder **trompet**

Annemieke Breunnesse **harp**

Maarten van Veen **piano, celesta**

Matthijs van Wijhe **cimbalon**

Gezien Hercules Segers is gecomponeerd in opdracht van de Doelen en het DoelenEnsemble. De teksten in deel 2, 4, 7 en 8 zijn ontleend aan: *Tombeau d'Hercules Seghers*, in: Nicolas de Staël, *Lettres 1926-1955* (Ed. Le Bruit du temps, 2014). Het gedicht 'Rotslandschap met scheepstakelage' dat in deel 5 wordt gezongen is ontleend aan de bundel *Lichtval* van Hans Faverey (De Bezige Bij, 1981).

Met dank aan Mireille Cornelis, Huigen Leeftang, Rijksmuseum Amsterdam, Menno Otten en Marijke van Warmerdam.

agenda tips

In de volgende Red Sofa opnieuw een kruisbestuiving tussen beeldende kunst en muziek! Pianist Maarten van Veen (en artistiek leider van het DoelenEnsemble) en mezzosopraan Nicole Jordan brengen de negentiende-eeuwse collages van houtgravures van Max Ernst samen met muziek van Erik Satie en Charles Ives.

vr 3 apr | 20.15 | Jurriaanse Zaal

La femme 100 têtes

Nicole Jordan & Maarten van Veen

Ga voor meer informatie en kaarten naar dedoelen.nl

Stay in touch!

See you @dedoelen &

share your pictures #dedoelen

Tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam

DoelenEnsemble

deel 7

Les vallées ont son age à lui, il les fait
éternelles définitivement comme lui.
...nomade, trop léger, volage à sa
façon, oiseau, bête, vivant à la
surface entre deux ciels.

De dalen zijn net zo oud als hij, hij
heeft ze vereeuwigd net als zichzelf.
...nomade, te licht, wendbaar op zijn
manier, vogel, beest, levend aan de
oppervlakte tussen twee hemels.

deel 8

Il y a de la platitude, de la banalité
comme chez tous les grands.
Pas de mains en sang, mais
calleuses à force de sensibilité.
Innocent avant tout, par-dessus tout,
comme personne.
On ne peut faire ce qu'il a fait sans se
voir dans chaque nuage, chaque
griffe du ciel.

Er is iets vlaks, iets banaals, zoals bij
alle groten.
Geen handen vol bloed, maar vol eelt
van gevoel.
Onschuldig voor alles, boven alles,
als geen ander.
Onmogelijk te maken wat hij
gemaakt heeft, zonder zichzelf in
elke wolk, elke scheur in de hemel te
zien.